

De 'negativity bias'

Numeri 11:4-35

Ds. Ilonka Terlouw | Bevestiging ambtsdragers Tollebeek |

1. Intro: de 'Negativity Bias'

De 'negativity bias', jullie zijn er vast bekend mee. Tenminste, misschien heb je het begrip nog niet eerder gehoord, maar de praktijk kennen we allemaal. De 'negativity bias' verwijst naar onze menselijke voorkeur voor negativiteit. Negatieve gebeurtenissen en situaties beïnvloeden ons sterker dan positieve. Negatief nieuws houdt onze aandacht langer vast, dan positief nieuws. Zelfs al is er opgeteld meer positiefs te melden dan negatiefs, dan nog ervaren wij een situatie eerder als negatief dan als positief. En die negatieve ervaring blijft vervolgens ook nog langer 'hangen' dan onze positieve belevissen.

De 'negativity bias': als je voorbeelden uit de praktijk zoekt, hoef je niet lang te zoeken. Denk maar aan de nieuwsberichten over de coronacrisis, de vaccinatiestrategie en aan hoe je daar zelf de afgelopen maanden mee bent omgegaan. Wij Nederlanders klagen heel wat af. Op het internet kwam ik zelfs de coronaklaagmuur.nl tegen.

De website is opgezet door een kerk in Amsterdam en biedt de mogelijkheid om te klagen. Klagen, zo legt de kerk uit, kan volgens Bijbelse traditie ook iets goeds zijn, iets opleveren. De site staat vol met gele post-its van bezoekers. Echter, de klachten hebben alleen wel héél weinig raakvlak met de eeuwenoude Bijbelse klaagtraditie. Bij God je verdriet kenbaar maken over wat verloren is gegaan, rouwen, God aanspreken over leed dat jou of je gezin, of ons land ten deel valt, is heel iets anders dan gal spuwen en negativiteit spuien. Je mag raden welke de toon zet op deze coronaklaagmuur.

In ons gezin zeg ik m'n kinderen vaak: 'Niet klagen, maar vragen'. Daarmee probeer ik dat klagen in het luchtledige te doorbreken. Want, me dunkt, de één meer dan de ander, maar we zijn er allemaal gevoelig voor. Als jij eerlijk naar jezelf kijkt, hoe staat het er dan bij jou voor? **Hoeveel ruimte geef jij de 'negativity bias' in jouw leven?**

2. Lockdown van negativiteit

De Israëlieten in Numeri 11 geven het álle ruimte. Ze zijn lamgeslagen door hun negativiteit. Ze klagen steen en been.

Numeri 11 vormt een verhaal uit de 'murmuringstraditie'. Het is veelzeggend dat zo'n woord bestaat: Israël kent een hele traditie van 'murmureringsverhalen'. Da's niet best. Ons biedt het daarentegen alle stof tot nadenken. Het Israëlitische geklaag kan ons helpen inzicht te krijgen in onze eigen negativiteit. Wat doen we eigenlijk als we klagen? En welk perspectief heeft het geloof ons op dit gebied te bieden?

Als we het Israëlitische geklaag bestuderen, vallen vier dingen op:

1. Als eerste: Het geklaag van Israël wordt **aangezwengeld door een klein groepje mensen**. Een samenraapsel van vreemdelingen roert zich, vers 4. Wie dat

precies zijn, weten we niet. De grondtekst wijst er bovenal op, dat een groepje mensen zich verzameld heeft. Ze scholen samen om te klagen.

De ‘negativity bias’ treedt direct in werking: Dit kleine groepje klagers, te midden van 600.000 Israëlieten, zet de toon. Hun negatieve houding trekt alle aandacht naar zich toe. De Israëlieten gaan er in mee, zitten bij de pakken neer en nemen hun geklaag over.

2. Dat is als tweede kenmerkend voor klagen: **Klagen werkt verlamdend**. De Israëlieten zitten, letterlijk en figuurlijk, bij de pakken neer. De reis naar het beloofde land wordt stil gelegd. De houding van de Israëlieten staat in schril contrast met de moed van Tamar, waar we het vorige keer over hebben gehad. Klagen werkt verlamdend.

3. Vervolgens, ten derde: Kijk eens goed wáár het volk over klaagt. ‘In Egypte hadden we volop te eten. Gratis en voor niets! Vis, komkommers, watermeloenen, prei, uien, knoflook!’ Soms kunnen klachten aanvankelijk heel overtuigend klinken. Ook de Israëlieten lijken een punt te hebben. Al dat waterrijke, sappige voedsel in Egypte, het staat in schril contrast met de droge woestijn. Je wordt als lezer al bijna boos op God dat Hij zo slecht voor zijn volk zorgt.

Maar **klagen vertekent bijna altijd de werkelijkheid**. Het kan soms best lastig zijn om daar doorheen te prikken. Ik bedoel: Was er werkelijk volop te eten in Egypte? Was het ‘gratis’ beschikbaar? Ze moesten er een héle, hele hoge prijs voor betalen. Het geklaag van de Israëlieten is, zoals zoveel geklaag, gebaseerd op halve waarheden. De Israëlieten houden zichzelf voor de gek. ‘We drogen uit’ klagen ze. Maar niets is minder waar: het manna ligt dagelijks voor het oprapen – gratis! Nota bene in de vroege ochtend, wanneer de dauw nog op kamp ligt. Er is niks geen gezwoeg in de hitte voor nodig, geen zweepslagen. En

het smaakt ook nog eens sappig, alsof het in olie gebakken is. Maar de Israëlieten zien het niet. Hun verlangens naar vlees maken hen blind. Ze zien Gods zegen niet. Ze... ze zien God niet.

4. Dat brengt ons, tenslotte, bij het vierde kenmerk van hun geklaag. Lamgeslagen en verblind, klagen de Israëlieten een eind voor zich weg. Het is aan niemand gericht. **Ze klagen in het luchtledige.** Dat is typerend voor veel geklaag. Let er maar eens op, bij jezelf of een ander. Vaak klagen we ongericht, zonder iemand te adresseren, zónder iets met onze klacht te doen. Daarom leidt het geklaag ook tot niets. Ja, het leidt ertoe dat je jezelf omringt met je eigen negativiteit, waar je vervolgens makkelijk in blijft hangen.

‘Niet klagen, maar vragen’ dat is nou precies wat de Israëlieten hadden kúnnen doen. Ze hadden God om hulp kunnen vragen. Maar God de HEER komt in dit deel van het verhaal helemaal niet ter sprake. **God is niet in beeld.**

De eerste scene sluit af met het beeld van Mozes die door dat immense tentenkamp loopt en al die mensen ziet zitten, ieder voor z’n eigen tentje, en ze klagen. Het is alles bij elkaar een trieste bedoening: het volk verkeert in een lockdown van negativiteit. – Negativiteit kan je gevangen houden. Maar is dat wat God voor jouw en mijn leven voor ogen heeft?

3. God is woedend

God de HEER reageert boos op de Israëlieten, zeer boos. Woedend.

– Zo’n verhaal over de toorn van God, dat hakt er best in. Het roept allerlei vragen op, meer dan waar ik vanochtend op in kan gaan. Dat weet ik en dat spijt me. Maar dat wil niet zeggen dat we er helemaal niets mee kunnen of van kunnen leren.

Waarom?! **Waarom reageert God zó heftig?** Wat is hier gaande? **Is het werkelijk zo'n doodzonde als je eens een keertje klaagt?** Of is God gewoon een soort van oververmoeide ouder, die z'n geduld verliest?

Laten we teruggaan naar onze analyse en de vier kenmerken van Israëls geklaag: Het volk Israël volgt het geklaag van een klein groepje mensen. Dat is hun leidraad. Een leidraad die verlamvend werkt, de werkelijkheid vertekent, verlangens oproept die verblinden. Dat kleine groepje klagers staat in het centrum van de aandacht, terwijl God de HEER zojuist in het centrum van het tentenkamp van Israël is komen wonen. Dat is wat hier gaande is. De tabernakel is zojuist gebouwd en ingewijd. De woestijnreis is nog maar drie dagen geleden begonnen – drie dagen slechts! En nu al geeft Israël er de voorkeur aan het gepiep van een groepje oproepkraaiers zwaarder te laten wegen dan Gods aanwezigheid. Dat raakt God diep. God de HEER wordt gepasseerd. Hij wordt genegeerd! God de HEER voelt zich gefrustreerd! Hún stem telt zwaarder dan Zijn zegen, dan Zijn belofte, dan Zijn kracht. Dit verhaal leert ons niet dat je nooit mag klagen, of dat het de grootste denkbare zonde vormt en jij daarom Gods toorn verdient. Nee, waar het om draait, is wat God zelf in vers 20 verwoordt: 'Jullie hebben de HEER, die in uw midden is, geminacht, verworpen, aan de kant gezet!'

Vind je het gek dat God boos wordt?

Waar richten wij onze aandacht op?

Wie of wat staat er in jouw leven centraal?

Die vraag is ook voor ons als kerk, ook voor onze gemeente, uiterst relevant, zo lijkt mij. Staat God bij ons centraal en Zijn aanwezigheid? Laten we ons daardoor leiden? En zo niet, waardoor dan wel? **Als kerk en kerkgangers zijn we immers niet immuun voor negativiteit.** Zetten wij in onze gemeente het negatieve, onze ongenoegens, halve gefundeerde klachten centraal? Laten we passiviteit de toon bepalen? Gewoon

maar klagen, zonder er verder iets mee te doen. Zonder ermee naar God te gaan? Dat zijn vragen die jij, maar net zo goed ik als predikant, onszelf telkens opnieuw moeten stellen: Zijn we gericht op God en Zijn aanwezig? Zoeken we Zijn leiding?

4. Macht en tegenmacht

Wat God doet, in deze geschiedenis – en dat is wat mij betreft waar onze uitdaging ligt, onze roeping ligt – wat God doet is dat Hij, tegenover de groep klagers een andere groep mensen bijeen verzamelt: een groep geest vervulde mensen. Zeventig ervaren, competente opzichters worden naar de ontmoetingstent geroepen, de tent waar God gewoon was met Mozes te spreken. En dan daalt God neer om de geest die op Mozes rust over hen te verdelen.

Deze kerngroep van leidinggeevenden wordt door God aangesteld om een ánder geluid te laten horen, een ander geluid tegenover het groepje klagers dat nu – in de praktijk het voor het zeggen heeft. Om het maar met de populaire woorden van het huidige politieke bestel te zeggen: het gaat hier om ‘macht’ en ‘tegenmacht. Een tegenmacht die bestaat in het vervuld zijn van Zijn Geest! Getalenteerde bestuurders waren het al (vers 16). Maar de Geest van God smeedt hen nu tot één team van leidinggeevenden, gedreven door één en dezelfde Geest, de Geest van God die aan hun manier van besturen een nieuwe kleur zal geven. De Geest van God is een Geest van liefde, blijdschap, en vrede, zachtmoedigheid, vriendelijkheid, goedheid en trouw, zachtmoedigheid, zelfbeheersing. De ‘negativity bias’ is een menselijke neiging. De Heilige Geest heeft er geen last van!

Dáár ligt ook voor ons als kerkenraad, als ambtsdragers, als leidinggeevenden in de kerk, onze roeping. Een deel van onze ambtsdragers is hier vanochtend aanwezig, een deel kijkt thuis mee. Jullie als ambtsdragers hebben de opdracht dat de geest van Gods liefde jullie gezamenlijk handelen, leiding geven, besturen bepaalt. De aanwezigheid van Gods Geest zal moeten blijken in je instelling waarmee je deelneemt aan

de kerkenraad, je overwegingen, je beslissingen, je beleid, je manier van reageren. Nog voordat wij aan de gemeente leiding geven, zijn wij geroepen ons te laten leiden: te laten leiden door de heilige Geest.

Jullie zullen allemaal begrijpen, dat ons dat als kerkenraad in de praktijk lang niet altijd lukt. Jullie kennen de meeste van onze ambtsdragers: we zijn maar heel gewone mensen. Maar ik kan jullie wel vertellen, dat het een gezamenlijk verlangen is van ons als ambtsdragers om op die manier invulling te geven aan de taak die jullie ons hebben gegeven. Om telkens weer de juiste keuzes te maken en die toon te treffen, waarmee we de liefde voor God en onze naaste ruim baan geven en de 'negativity bias' doorbreken. En telkens weer als wij daarin tekort schieten, is daar Gods geest om aan ons hart te schudden en te trekken en om zich in onze gedachten te mengen. Hij geeft een genadig andere inspiratie. Aan alle ouderlingen, diakenen, scriba, voorzitter, kerkrentmeesters en andere leidinggevenden in de kerk, zou ik daarom willen zeggen: Luister naar die stem van de Geest als je merkt dat Hij je een bepaalde kant op wil sturen! Vraag Hem om raad, als je zoekt naar wijsheid.

5. Eldad en medad

Maar het verhaal is daarmee nog niet klaar. Er zit namelijk nog een bijzonder verhaal in het verhaal van Numeri 11. Het verhaal over Eldad en Medad. Hun namen zijn symbolisch. Ze betekenen allebei: God heeft lief. Het gaat om twee mensen die gevraagd zijn om zich bij de oudstenraad te voegen. Ze hebben schijnbaar 'nee' gezegd. Hoe dan ook, ze zijn niet naar de tent gegaan. Ze zijn niet 'bevestigd' in het ambt, zo zou je kunnen zeggen.

En dan gebeurt er iets wonderlijks: Eldad en Medad ontvangen desondanks de Geest van God! Als teken daarvan profeteren ze. Een jonge man reageert verschrikt: 'Ja, maar ho even, dit is niet volgens de regeltjes.' En dan, hier op dit moment in het verhaal, blijkt waar het God ten diepste om te doen is. Mozes spreekt profetische

woorden, recht uit hart van God afkomstig: ‘Legde de HEER zijn geest maar op heel het volk! Profeteerde iedereen maar!’ Mozes’ woorden, zijn wens, het is bijna een gebed – het laat zien hoe God zijn volk, zijn gemeente voor zich ziet! Niet enkel een kerkenraad van geest vervulde mensen. **God ziet elk mens in de gemeente als zijn liefde.** God wil zijn Geest aan jullie allemaal geven, om jullie allemaal te leiden, om je te vervullen van liefde, wijsheid, vrede, zachtmoedigheid. Zo mogen wij als gemeente in zijn geheel een tegenmacht vormen in een wereld vol leed, halve waarheden en negativiteit.

Mozes heeft dat begrepen en handelt direct pro-actief: Hij neemt de andere 68 oudsten die bij de tent bijeen waren gekomen mee van de tent naar het kampement. Zij moeten niet geïsoleerd en gescheiden van het volk hun werk doen, maar onder en met de mensen. Wij mogen als ambtsdragers onze gemeenteleden vóórgaan, maar we moeten niet buiten de gemeente staan of denken erboven te staan. **Onze roeping als kerkenraadsleden is uiteindelijk dezelfde als de roeping van alle gemeenteleden:** God centraal, zijn Geest in ons midden, door de woestijn, op weg naar het beloofde land.

6. Ik zie, ik zie...

Ga jij mee op die reis? Ben jij bereid je schouders onder de gemeente zetten, met het oog gericht op God en vervuld van Zijn Geest?

Een bekend spelletje dat vaak gespeeld wordt met kinderen als je op reis bent, is: ‘Ik zie, ik zie wat jij niet ziet en het is...’ Hoe vaak gebeurt het niet: Je speurt je omgeving af, ding na ding noem je op, maar je raadt het juiste antwoord maar niet. Dan blijkt, dat het goede antwoord zich recht voor je neus bevindt. En je denkt: hoe kan ik daar nou overheen gekeken hebben? Voor het volk Israël lag Gods zegen voor het oprapen. Maar ze zagen het niet. God zelf was zichtbaar aanwezig in de tabernakel, in de

wolk. Maar ze zagen Hem niet. Hun focus lag totaal ergens anders.

Beste ambtsdragers en jullie, geliefde broeders of zusters,

wat zien wij als we om ons heen kijken?

Wat zie jij?

Waar richt jij de focus op?

GewoonGeloven.com